

OLAY YERİ İNCELEMESİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Özkan GÜLTEKİN*

ÖZET

Delilden zanlıya ulaşma prensibinin hayata geçirilebilmesi adına adli süreçte çok önemli bir yer tutan olay yeri incelemesi, aynı zamanda etkin bir soruşturmanın yapılabilmesinin de aslı öğelerinden biridir. Zira; ceza muhakemesinin varlık sebebi suç şüphesidir. Basit şüphe ile başlayan adli sürecin, yapılan araştırma ve inceleme sonucu yeterli şüphe kavramına ulaşması ile Cumhuriyet savcısı, bir iddianame düzenler. Bu iddianamenin unsurlarından biri veya birkaçının eksik olması hâlinde mahkemece iade edilmesi söz konusu olduğundan, soruşturmaya konu olayın iyi bir olay yeri incelemesi ile aydınlatılmış olarak mahkemeye sunulması adil yargılanma hakkı ve etkili soruşturma yapılması açısından olumlu sonuçlar doğuracaktır. Bu durumun da insan hakları ihlallerinin azalmasına katkı sağlayacağı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde ülkemiz aleyhine verilen ve tazminatla sonuçlanan kararları minimum seviyeye indireceği, kuşku götürmez bir gerçektir. Ayrıca toplanmamış ya da eksik toplanmış veya uygun şartlarda muhafaza edilememiş, bu nedenle; yargı organları önünde delil olarak kabul edilmeyen bulguların, suçtan kurtulmak isteyen zanlılar açısından bulunmaz bir fırsat olacağı, zira; bu durumun, maddi olaylardaki kuşkunun sanık lehine yorumlanacağına ilişkin temel ceza usul hukuku ilkesini devreye sokacağı, kamu vicdanını yaralayacağı ve toplumsal barışı tehdit edeceği unutulmamalıdır. Bu nedenle; olay yeri incelemesi ihmale ya da hafife almaya gelmeyecek ciddiyette yürütülmelidir. Dolayısıyla soruşturma evresinin en önemli unsurlarından biri olan olay yeri incelemesi ancak usulüne uygun bir şekilde gerçekleştirildiğinde, adli olayların çözülmesinde doğru ve etkili sonuca ulaşılacaktır. Dr. Locard'ın; “*Her temas bir iz bırakır.*” prensibinden yola çıkılarak meydana gelen her adli olayda bir iz bulunabileceği hatırdan çıkarılmamalıdır. İşte bu çalışmada, soruşturma evresinin başarılı bir şekilde sonuçlandırılmasında büyük öneme haiz olan ve aynı zamanda teknik bir işlem olan olay yeri incelemesi irdelenmiş olup, olay yeri incelemesi esnasında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri hem Cumhuriyet savcılarının hem de adli kolluk görevlilerinin farklı bakış açılarıyla ve tüm yönleriyle ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Olay yeri, olay yeri incelemesi, olay yeri inceleme birimi, ilk ekip, delil, soruşturma, kovuşturma, iddianame, adli kolluk, şüphe.

* İnebolu Cumhuriyet Başsavcısı

I. Giriş

Günümüzde Devletler, insan haklarına saygı gösterip onları uygulamakla meşruiyet kazanır hâle gelmiştir. Kamu düzeninin sağlanması, toplumda huzurun tesisi, toplumsal barışın korunması, gerek devletin **“hukuk devleti”** olması ilkesi açısından, gerekse toplumsal düzen ve ahenk açısından çok önemlidir. Anayasamızın 2’nci maddesinde; *“Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.”* hükmüne yer verilmek suretiyle Devletimizin demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devleti olduğu vurgusu özellikle yapılmıştır.

Tüm adalet saraylarında ve duruşma salonlarında *“Adalet Devletin Temelidir.”* sözüne yer verilmesi, muhakeme sonunda *“Türk Milleti Adına”* diyerek karar verilmesi, kararların kanunlara ve vicdana dayandırılması esasının temelinde toplum ve toplumsal adalet duygusu yatmaktadır¹.

474

Bir hukuk devletinde toplumsal adalet duygusunun tatmininin ve adaletin tesisinin dolayısıyla basit, etkin ve çabuk yargılamanın soruşturma evresinden itibaren başladığı ve bu evrenin de en önemli bölümlerinden birinin olay yeri incelemesi olduğu gerçeği, çalışma konumuzu daha hassas ve önemli hâle getirmektedir. Kaldı ki; günümüz dünyasında küreselleşmenin yanında ülke olarak imzaladığımız birçok uluslararası sözleşme ve belge nedeniyle yapılan bir soruşturmanın ve yargılamanın uluslararası camia tarafından değerlendirildiği, kritiğe tâbi tutulduğu, soruşturma ve/veya yargılama faaliyetinin uluslararası standartlara uymaması hâlinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından ülkemizin tazminata mahkûm edildiği de bir gerçektir². Dolayısıyla işlenen suçlar sonucunda olay yerinde bırakılan delilleri günümüz bilimsel ve teknik yöntemler yardımıyla inceleyip değerlendirerek yürütülen adlî, idarî ve siyasî soruşturmalara yön vermek, suç ve suçlunun kesin olarak belirlenip ispatlanması suretiyle yargı organları karşısına çıkarılmasını, adaletin doğru ve süratli

1 Taşkın, Ahmet: *“Tutuklamanın Psiko - Sosyolojik Boyutu”*, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y. 1, S. 2, Temmuz - 2010, Ankara 2010, s. 310.

2 Karaburun, Gökhan: *“Adlî Tıp Açısından AİHM Kararları ve İç Hukukumuz Çerçevesinde Olay Yeri İncelemesi ve Otopsi” (Makale)*, Adalet Dergisi, Y. 92, S. 8, Temmuz - 2001, Adalet Bakanlığı Yayın İşleri Dairesi Başkanlığı Yayını, Ankara 2001, s. 112.

biçimde işlemlerini sağlamak, demokratik hukuk devletinin en önemli görevlerinden biridir³.

Günümüzde; suçu önlemede, suçla ve suçlularla mücadelede bilim ve teknolojiyi azamî ölçüde kullanmak zorunludur. Artık olay yerinden elde edilecek delilleri bilimsel ve teknik yöntemlerle inceleyip sonuçlandırmak, kaçınılmaz bir gerçek olarak önümüzde durmaktadır. Bu inceleme sonucunda elde edilen bulgular ve bilgiler, soruşturmaya yön vermekte ve soruşturmacıya da kaynak olmaktadır⁴.

II. Ceza Muhakemesi Kanunu'nda Soruşturma Evresi ve Önemi

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun en önemli amaçlarından biri, adil yargılanma ilkesini etkin bir şekilde uygulamaktır. Bunun için de özgürlük içinde güvenliğin sağlanması ve delilden sanığa gidilmesi hedeflenmiştir⁵. Zira; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne göre, hak ihlâli karşısında derhal harekete geçmeyen ve makul sürede bir sonuca ulaşmayan devlet, etkili soruşturma yapmıyor demektir (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi m. 13).

1 Haziran 2005 tarihinden itibaren yürürlüğe giren yeni Türk Ceza Adalet Sistemine dâhil olan yasaların, insan hakları ihlâllerinin önlenmesi ve bu amaçla sanıktan delile değil, delilden sanığa gidilebilmesi ve bilhassa özgürlük içinde güvenlik ilkesinin gerçekleştirilebilmesi için özenle kalemeye alındığı söylenebilir. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, öğretide de dile getirildiği gibi Cumhuriyet savcısı merkezlidir ve bu durum yadırganmamalıdır. Zira; soruşturma evresinde görev yapan tek hukukçu, Sulh Ceza Mahkemesi Hâkiminin bazı istisnaî yetkileri dışında, Cumhuriyet savcısıdır⁶. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "**Cumhuriyet savcısının görev ve yetkileri**" başlıklı 161'inci maddesinin 1'inci fıkrasına göre; "*Cumhuriyet savcısı, doğrudan doğruya veya emrindeki adli kolluk görevlileri aracılığı ile her türlü araştırmayı yapabilir; yukarıdaki maddede yazılı sonuçlara varmak için bütün kamu görevlilerinden*

³ Kaygısız, Mustafa: Kriminoloji – Suç Yeri ve Delil Güvenliği, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, s. 3.

⁴ Kuncan, Bedri: "Üç Boyutlu Ayakkabı İzlerinin Olay Yerinden Elde Edilmesinde ve İncelenmesinde Kullanılan Teknik ve Yöntemler" (Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Adli Tıp Anabilim Dalı, Adana 2006, s. 1.

⁵ Öztürk, Bahri: "Yeni CMK'da Savcı – Kolluk İlişkileri ve 2007 PVSK Değişiklikleri" (Makale), ozturkb@deu.edu.tr, s. 6.

⁶ Öztürk, Bahri: A.g.m., s. 29.

her türlü bilgiyi isteyebilir...” Kaldı ki; olay yeri incelemesi, aynı zamanda adlî kolluğun en önemli adlî görevleri arasındadır⁷. Cumhuriyet savcısı; bir hukuk adamı olarak, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 160’ıncı maddesinin 2’nci fıkrası ile Adlî Kolluk Yönetmeliği’nin 6’ncı maddesinin 6’ncı fıkrasında yer alan yeni görev tanımına göre; adlî kollukla omuz omuza adil yargılamanın peşinde koşacak, şüphelinin haklarını koruyacak, onun lehine olan tüm delilleri de toplayacak, tamamen hukuka uygun delillere dayandıracağı iddianamesinde, şüphelinin lehine olan hususları da gösterecektir. Dolayısıyla ideal bir olay yeri incelemesi, şüphelinin lehine olan delillerin toplanmasını da içerdiğinden sanık hakları açısından da önemlidir. Kaldı ki; 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun yürürlüğe girmesi ile birlikte 174’üncü maddesindeki **“İddianamenin İadesi”**⁸ ne ilişkin düzenlemesi, Cumhuriyet savcısının tanzim etmiş olduğu iddianamenin daha özenli ve düzenli hazırlanmasını gerektirdiği gibi soruşturma evresinin ve dolayısıyla olayın özelliğine göre soruşturma evresinin en önemli unsurlarından biri olan olay yeri incelemesinin önemini bir kat daha artırmıştır. O hâlde; etkin bir soruşturma için, yeterli teçhizatla donatılmış, eğitimli personele sahip ve 24 saat mobil olabilecek **“Olay Yeri İnceleme Birimi”** nin tüm ülke çapında yaygınlaştırılması gerekir. Zira; günümüz hukuk dünyasında, artık delilden sağa gidilmekte ve bir soruşturmada etkin bir delil toplama işlemi de etkin bir olay yeri inceleme ekibi ile yapılabilmektedir. Nihayetinde Cumhuriyet başsavcılığı ve adlî kolluk güçlerinin birlikte çalışmalarının bir ürünü olan, suçla ve suçlularla mücadelede, kovuşturma aşaması için tanzim edilen soruşturma evrakının usul yasalarımızda belirtilen şekilde hazırlanmak suretiyle mahkemelere gönderilmesi, yargının çabuk işleminde ve adaletin gerçekleştirilmesinde büyük önem arz etmektedir.

476

III. Olay Yeri İncelemesi

1. Genel Olarak

Kriminal vakalarda soruşturma sürecinin hızlı ve doğru işlemesi son derece önemlidir. Soruşturma süreci; (1) Yetkili mercilerin olaydan haber-

⁷ Kaygısız, Mustafa: A.g.e., s. 6.

⁸ *“İddianamenin İadesi”* konusu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Gültekin, Özkan: *“İddianamenin İadesi” (Makale)*, THD Terazi Hukuk Dergisi, Y. 1, S. 3, Kasım - 2006, Seçkin Yayınevi, Ankara 2006, s. 49 - 62. (Kıs. A.g.m.); Gültekin, Özkan: *“İddianame Yerine Geçen Belgeler İddianamenin İadesine Konu Olabilir Mi?” (Makale)*, Adalet Dergisi, Y. 101, S. 37, Mayıs - 2010, Adalet Bakanlığı Yayın İşleri Dairesi Başkanlığı Yayını, Ankara 2010, s. 147 - 164. (Kıs. İddianame)

dar olması, (2) İlk ekibin müdahalesi, olay yeri ve delillerin korunması, (3) Soruşturma görevlileri, (4) Olay yeri çalışmaları, (5) Delillerin laboratuvarında incelenmesi, (6) Yargı aşaması, olarak özetlenebilir⁹.

“*Delilden suçluya ulaşma*” prensibinin hayata geçirilebilmesi adına adli süreçte çok önemli bir yer tutan Olay Yeri İnceleme Birimleri, günümüz şartlarında çok dikkatli ve titiz bir çalışma temposu içerisinde¹⁰. İşte “*Delilden suçluya ulaşma*” şeklinde ifade edilen modern soruşturma yönteminin¹¹ kullanmış olduğu en önemli argüman da teknolojik gelişmeleri bünyesinde barındıran, delilleri usulüne uygun olarak toplayan, ambalajlayan, muhafazasını sağlayan, analizini doğru bir şekilde yapan ve bunu raporuna yansıtan bir olay yeri incelemesidir.

Olay yeri inceleme işlemleri; olay yeri, fail ve mağdur arasındaki bağlantının kurulabilmesi açısından adli sistemde çok önemli bir role sahiptir. Gerçek suçluların adalet önünde hesap vermesinin sağlanması ve mağdurların da mağduriyetlerinin bu şekilde bir nebze de olsa giderilebilmesi için delil şarttır. Delil kaynağı da şüphesiz olay yeri ve bununla bağlantılı olan diğer yer ve kişilerdir. Dolayısıyla hukuka uygun delillerin toplanması, gerekli inceleme ve analizlerin yapılması, adaletin sağlanması açısından hayati önem arz etmektedir ve bu da ancak sağlıklı ve bilinçli bir olay yeri incelemesi ile mümkündür¹².

Adaletin yerini bulması için, olay yerinde yapılan usulüne ve özüne uygun bir inceleme sonucu elde edilen deliller muhakkak surette hukuka uygun olmak zorundadır. Aksi takdirde; delil doğrudan herhangi bir kişiyi işaret ediyor olsa da hukukî olarak bir değer ifade etmeyecek ve hukuka uygun olmayan delil, delil olarak değerlendirilmeyeceğinden şahsa karşı herhangi bir suç isnadı yapılamayacaktır. Bu da doğal olarak adalete olan güveni sarsacak ve belki de o toplum içerisinde yaşayan insanlarda farklı yöntemlerle ve hukukî olmayan yollarla “*kendi adaletini kendisinin sağlaması düşüncesinin oluşmasına*” neden olacaktır. Bunun doğal sonucu da toplumsal kaostan başka bir şey değildir. Ülkemizde olay yeri ince-

⁹ Özkurul, İsmet: “*Kriminalistik*” (Makale), Çisenti, S. 1, Rize 2008, s. 7.

¹⁰ Ceylan, Beyhan: “*Ülkemizde Olay Yeri İnceleme Uygulamalarına Genel Bakış ve Mevcut Sistemin Değerlendirilmesi*” (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Fen Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul 2008, Önsöz'den.

¹¹ Karaburun, Gökhan: A.g.m., s. 115.

¹² Ceylan, Beyhan: A.g.t., s. 1.

leme işlemlerini, görev yapılan bölgelere göre polis ve jandarma birimleri yürütmektedir¹³.

2. Olay Yeri

Olay yeri; suç kastının davranışa dönüştüğü yerde başlayıp, failin kaçış yönüyle devam eden, olayın işleniş tarzını, mağdur ve sanıkları ile ilişkisinin saptanabileceği ve maddî delillerin tespit edilebileceği yere denir¹⁴. Olay yeri, olayın başlangıcından bitimine değin geçen tüm alanları kapsar ve olayın işleniş tarzını, kullanılan yöntemleri, oradaki cisimleri, nesnelere ve bulguları içerir. Suçla ilgili araştırmaların başlangıç noktası olay yeri olduğu için buradan elde edilecek deliller, suçun işleniş biçiminin ve suçlunun kimliğinin belirlenmesini sağlar¹⁵. Bir olayda, olay yeri farklı mekânlar da olabilir. Olay ve olay yeri belirli bir yerle sınırlı kalmayabilir ve olay yerinin sınırları, olayın tipine ve seyrine göre değişik boyutlarda devam eder¹⁶.

3. Olay Yeri İncelemesinin Tanımı, Amacı ve Önemi

A. Olay Yeri İncelemesinin Tanımı

478

Olay yeri incelemesi; meydana gelen adlî bir olayın aydınlatılması amacıyla olayın meydana geldiği yer ile olayla bağlantılı olan diğer yer veya yerlerde, olayın faili, olay yeri ve mağdur arasındaki ilişkinin net olarak tanımlanabilmesi için hukuka uygun olarak, yetki verilmiş olan birimlerce çeşitli bilimsel, teknik yöntem ve metotlar kullanılarak yapılan, olaya yönelik adlî inceleme ve delil toplama işlemidir¹⁷. Suç işleme yöntemlerindeki gelişmeler, adlî kolluk birimlerinin belirli konularda uzmanlaşmasını zorunlu kılmıştır. Bu nedenle; olay yeri incelemesinde ve bulgu toplamada, özel eğitim almış görevlilere ihtiyaç vardır¹⁸. Bu bağlamda; özellikle ölüm, yaralama ve irza geçme gibi tıbbî değerlendirmeye gerek duyulan olaylarda, bilirkişi olarak mutlaka en az bir adlî tıp uzmanının

¹³ Ceylan, Beyhan: A.g.t., s. 1 – 2.

¹⁴ Ceylan, Beyhan: A.g.t., s. 3.

¹⁵ Hancı, İ. Hamit/Tuğ, Aysin: "Cinayet Olgularında Olay Yeri İncelemesinin Önemi", Manisa Barosu Dergisi, Y. 20, S. 78, 2001/3, Manisa 2001, s. 27.

¹⁶ Kaygısız, Mustafa: A.g.e., s. 35.

¹⁷ Ceylan, Beyhan: A.g.t., s. 14.; Say, Kubilay: "Bilişim Suçlarında Elde Edilen Delillerin Olay Yerinden Toplanması ve Laboratuarda İncelenmesi" (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Disiplinlerarası Adli Tıp Anabilim Dalı, Ankara 2006, s. 22.

¹⁸ Bayer, Metin: Olay Yeri İnceleme, Songür Yayıncılık, Ankara 2003, s. 83.

bulunması ve olay yerinde bulunabilecek suç delillerinin adlî tıp uzmanı ve konu ile ilgili diğer uzmanlar tarafından incelenmesi gerekir¹⁹.

01.06.2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “**Adlî ve Önleme Aramaları Yönetmeliği**”nin “**Olay yeri inceleme**” başlıklı 9’uncu maddesinde; “Suç işlenen yerlerde, sebep ve sonuç ilişkisini ortaya koyacak delillerin aranması, bulunması ve el koyulması için geliştirilmiş bilimsel ve teknik araştırma işlemlerinin, herkesin girip çıkabileceği kamuya açık alanlarda yapılması için bir emir veya karar gerekmez.

Birinci fıkrada belirtilen yerler dışındaki olay yeri inceleme işlemleri, 7’nci madde uyarınca hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde de Cumhuriyet savcısının, Cumhuriyet savcısına ulaşamadığı hâllerde ise konut, işyeri ve kamuya açık olmayan kapalı alanlar dışındaki yerlerde kolluk amirinin yazılı emri üzerinde gerçekleştirilir.” hükmüne yer verilmiştir.

B. Olay Yeri İncelemesinin Amacı

Olay yeri incelemesi esnasında olay yerinde delil olabilecek her türlü iz, emare, bulgu vs. toplanır. İlk aşamada elde edilen her şey bulgudur. Bu aşamada bulgu henüz hukukî olarak delil niteliği taşımaz. Zira; olayın çözümüne yönelik olarak olay yerinde rastlanan her nesne olayla bağlantılı olmayabilir. Elde edilen bulgunun olayla herhangi bir şekilde bağlantısının tespiti hâlinde, o bulgu artık delildir²⁰.

Olay yeri incelemesinin en önemli amacı; mağdur – olay yeri – fail arasındaki üçgeni kuracak maddî delilleri ortaya çıkarmaktır. Bu dinamik bölgedeki ilişkilerin sağlanması, suç analizini etkiler²¹. Bu nedenle; işlenen suçun aydınlatılması ve adlî mercilerin doğru karar vermesini sağlamak amacıyla olay yeri belgelendirilir²². Olay yeri incelemesinin amacı, 5 N 1 K formülü ile de özetlenebilir. Yani ne, nerede, ne zaman, nasıl, neden ve kim sorularının en kısa zamanda ve en doğru şekilde cevaplandırılmasına çalışılır.

¹⁹ İnanıcı, Mehmet Akif/Çolak, Başar/Özaslan, Abdi: “Olay Yeri İncelemesi ve Adli Tıp Uzmanının Yeri”, Türkiye Klinikleri J Foren Med 2004 - 2, Adli Tıp Dergisi, Y. 2004, C. 1, S. 2, İstanbul 2004, s. 97.

²⁰ Ceylan, Beyhan: A.g.t., s. 16.

²¹ Kaygısız, Mustafa: A.g.e., s. 67.

²² Say, Kubilay: A.g.t., s. 22.

C. Olay Yeri İncelemesinin Önemi

Olay yeri incelemesi; soruşturma evresinin ilk ve en önemli basamağı olup, olaya müdahale eden ilk ekipten başlayarak olay yeri incelemesi sonucu rapor hazırlanmasına kadar geçen her adımda çok titiz ve özenli davranılması gereken bir işlem sürecidir²³. Zira; hayatta birçok hatanın telafisi mümkün olduğu hâlde, olay yerinde yapılan hatanın veya hataların asla telafisi yoktur²⁴. Çünkü olay yerinde; suçlunun/suçluların olay yerine nasıl geldiğini, suç nasıl işleyerek olay yerinden ne zaman ve nasıl ayrıldığını gösteren ipuçları, bulgular mutlaka vardır ve suçlu/olay yeri/mağdur ilişkisini aydınlatılmak için buradaki bulguların bozulmadan, değiştirilmeden, yerine sahteleri konulmadan korunması, kaydedilmesi, toplanması ve laboratuara gönderilmesi gerekir²⁵. Kaldı ki; bilgi ve delillerin toplanmasında en önemli basamak, olay yerinin korunması ve ayrıntılı bir şekilde incelenmesidir. Ayrıca olay yerinin krokilerinin çizilmesi, görüntülenmesi ve fiziksel delillerle ilgili bilgilerin kaydedilmesi, delillerin kaybolmasını engelleyeceği gibi olayın tekrar değerlendirilmesine olanak sağlayacaktır²⁶. Dolayısıyla olay yeri incelemesinin, adli olayların aydınlatılmasında olan önemi nedeniyle gerek bu birimde çalışan görevlilerin gerekse elde edilen delillerin incelenmesi ve rapora dökülmesi işleminde görev yapan personelin, işlerinin uzmanı ve görevlerinin hassasiyetinin farkında olmaları gerekir.

Olay yeri incelemesine katılan birimlerin hatalı tutumları, olay yerinin korunamaması ve incelemenin tam olarak yapılamaması, olay yeri incelemesi yapan elemanların bilgi eksikliği ve aralarındaki koordinasyonsuzluk nedeni ile gerek yurt içinden gerekse uluslararası alanda ülkemizin çeşitli ithamlara ve tazminat davalarına maruz kalması²⁷, olay yeri incelemesinin önemini vurgulaması açısından yeterlidir.

O hâlde; delillerin hukuka uygun bir şekilde toplanması, gerekli inceleme ve analizlerin zamanında yapılması ve bunun rapora yansıtılması, adaletin gerçekleşmesi adına soruşturma evresi için vazgeçilmez bir çalışma olup, bu da ancak ve ancak doğru bir olay yeri incelemesi ile mümkündür.

²³ Ceylan, Beyhan: A.g.t., s. 197.

²⁴ Kaygısız, Mustafa: A.g.e., s. 115.

²⁵ Bayer, Metin: A.g.e., s. 37.

²⁶ İnanıcı, Mehmet Akif/Çolak, Başar/Özaslan, Abdi: A.g.m., s. 100.

²⁷ İnanıcı, Mehmet Akif/Çolak, Başar/Özaslan, Abdi: A.g.m., s. 100.

4. AİHM Kararlarında ve Adalet Bakanlığı Genelgelerinde Olay Yeri İncelemesi

A. AİHM Kararlarında Olay Yeri İncelemesi

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi değişik tarihlerde vermiş olduğu kararlarında; soruşturma evresinin yetersizliği nedeniyle ülkemizi tazminata mahkûm etmiş olup, bu yetersizliklerden bir kısmı da olay yeri incelemesine ilişkindir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, İdil-Güleç Davasına ilişkin 28 Temmuz 1998 tarihli, Yaşa- Türkiye Davasına ilişkin 02.09.1998 tarihli, Oğur - Türkiye Davasına ilişkin 20.05.1999 tarihli ve Tanrıkulu – Türkiye Davasına ilişkin 08.07.1999 tarihli kararlarında, aşağıdaki gerekçelerle soruşturmanın yetersiz yapıldığını belirterek ülkemiz aleyhine tazminata hükmetmiştir²⁸:

- (1) Mermiyi ateşleyen silahın bulunamaması,
- (2) Merminin balistik incelemesinin yapılmaması nedeniyle hangi silahın çıktığının anlaşılamaması ve yine mermi parçası üzerinde metalürjik analizin yapılmaması sonucu kurşunun yapıldığı maddenin tespit edilememesi,
- (3) Ölen kişinin üzerindeki elbiselere el konulmadığı için, elbiseler üzerinde atış mesafesinin tayininin yapılamaması,
- (4) Cesedin parmaklarında barut izinin bulunup bulunmadığının araştırılmaması,
- (5) Cesedin fotoğraflarının çekilmemesi,
- (6) Delil olarak el konulan silah ve cephaneye üzerinde inceleme yapılmadan Cumhuriyet savcısı tarafından görevsizlik kararı verilmesi,
- (7) Görgü tanıklarından yeterli ve doğru bilgi toplanılmaması, olay yeri tutanağında o çevrede yaşayıp da olayı görenlerin isimlerine yer verilmemesi,
- (8) Olay yerine ilişkin fotoğrafların çekilmemesi.

İnsan haklarının, modern devlet yönetim anlayışında çağımızın en önemli kavramı hâline gelmesiyle birlikte insan hakları ihlalleriyle gündeme

²⁸ Karaburun, Gökhan: A.g.m., s. 114.

gelen ülkeler, uluslararası arenadan dışlanmakta ve aynı zamanda maddî ve manevî yaptırımlara maruz kalmaktadır. İşte bu gerçek, modern kriminal tekniklerin kullanılmasının gerekliliğini bir kere daha ortaya koymaktadır²⁹.

B. Adalet Bakanlığı Genelgelerinde Olay Yeri İncelemesi

Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nün 01.01.2006 tarihli ve "*Soruşturmalarda insan hakları ihlallerine yol açılmaması*" konulu 4 No'lu Genelgesi konumuzla ilgili olup, şöyledir:

"Bilindiği üzere, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Türkiye tarafından 10 Mart 1954 tarihli ve 6366 sayılı Kanun'la onaylanmıştır. Ayrıca, 28 Ocak 1987 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine bireysel başvuru hakkı, 22 Ocak 1990 tarihinde de Mahkemenin yargı yetkisi tanınmış bulunmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, bireyi uluslararası hukuk alanında hak sahibi yapmıştır. Sözleşmeyi imza eden devletler bu Sözleşmeyle, bazı yükümlülükler altına girmiş ve bireye bazı haklar tanımıştır. Anılan Sözleşme, bireye haklarını çiğneyen devlete karşı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurabilme yolunu da açmıştır.

482

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Cumhuriyet savcılar tarafından soruşturma evresinde yapılan bazı eksiklikleri, çeşitli şekillerde insan haklarının ihlali olarak kabul edip, ülkemizi yüksek miktarlarda tazminat ödemeye mahkûm etmiştir. Bu kapsamda özellikle Cumhuriyet savcılar tarafından;

(1) Güvenlik güçleri hakkında kötü muamele ihbarlarına ilişkin olaylarda, suç mağdurlarının ifadelerinin alınmadığı, kötü muamele iddia ve emarelerinin toplanmasında gerekli dikkat ve özenin gösterilmediği, kolluk ile ilgili şikâyet veya soruşturmaların yeterince aydınlatılmadan sonuçlandırıldığı,

(2) Soruşturma evresinde gerekli araştırmanın süratle yapılmayıp, olayla ilgili müşteki, mağdur ve tanık ifadelerinin saptanmasında gecikmelere yol açıldığı, bilgi sahibi olmayan kişilerin imzaladığı tutanakların yasal işlemlere dayanak yapıldığı,

²⁹ Kaygısız, Mustafa: A.g.e., s. 2 - 3.

(3) Gözaltı kayıtlarının incelenmediği, gözaltındaki şahısların yetersiz olan muayene ve doktor raporları ile yetinildiği, güvenlik güçlerince kendilerine sunulan belgelerdeki çelişkiler, tutarsızlık ve boşluklar konusunda yeterli araştırma yapılmadığı, olayla ilgili kollukça düzenlenen tutanaklardaki eksikliklerin giderilmediği ve olay yeri fotoğraflarının çektilmediği,

(4) Otopsi tutanaklarının gerekli ayrıntıyı içermediği, otopsi fotoğraflarının çektilmesinde fazla duyarlı davranılmadığı,

(5) Cumhuriyet savcısının soruşturmaya başlamadaki gecikmesinin diğer iç hukuk yollarının etkinliğini zedeleyebileceği ve Cumhuriyet savcısının soruşturmayı başlatmamasıyla, başvuranın etkin bir iç hukuk yolundan mahrum bırakıldığı sonucuna varılabildiği,

(6) Gerekli deliller toplanmadan kovuşturmaya yer olmadığı veya yetkisizlik kararları verildiği, dilekçe sahiplerine ve suçtan zarar görenlere soruşturma sonuçlarının bildirilmediği,

Belirtilek, bu ve benzeri davranışlar insan haklarının ihlâli olarak nitelendirilmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın; "**Cumhuriyetin nitelikleri**" kenar başlıklı 2'nci maddesinde; "*Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.*"

"**Hak arama hürriyeti**" kenar başlıklı 36'nci maddesinin birinci fıkrasında; "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*"

"**Temel hak ve hürriyetlerin korunması**" kenar başlıklı 40'inci maddesinde; "*Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.*"

Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır."

“Milletlerarası antlaşmaları uygun bulma” kenar başlıklı 90’ıncı maddesinin son fıkrasında; *“Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır.”*

Kamu hizmeti görevlileriyle ilgili hükümler başlığı altında düzenlenen **“Görev ve sorumlulukları, disiplin kovuşturmasında güvence”** kenar başlıklı 129’uncu maddesinin beşinci fıkrasında; *“Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir.”*

2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu’nun 5’inci maddesinin birinci fıkrasında *“... Ağır ceza Cumhuriyet başsavcılığı, merkezdeki Cumhuriyet savcılığı ile bağlı ilçe Cumhuriyet başsavcılığı ve Cumhuriyet savcılığı üzerinde, gözetim ve denetim hakkına sahiptir.”*

484

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun; **“Bir suçun işlendiğini öğrenen Cumhuriyet savcısının görevi”** kenar başlıklı 160’ıncı maddesinde; *“(1) Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar.*

(2) Cumhuriyet savcısı, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adli kolluk görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür.”

“Cumhuriyet savcısının görev ve yetkileri” kenar başlıklı 161’inci maddesinin birinci fıkrasında; *“(1) Cumhuriyet savcısı, doğrudan doğruya veya emrindeki adli kolluk görevlileri aracılığı ile her türlü araştırmayı yapabilir; yukarıdaki maddede yazılı sonuçlara varmak için bütün kamu görevlilerinden her türlü bilgiyi isteyebilir. Cumhuriyet savcısı, adli görevi gereğince nezdinde görev yaptığı mahkemenin yargı çevresi dışında bir işlem yapmak ihtiyacı ortaya çıkınca, bu hususta o yer Cumhuriyet savcısından söz konusu işlemi yapmasını ister.”*

Hükümleri yer almaktadır.

Bu hükümlerle 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun diğer hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, soruşturmaların yürütülmesinde asıl yetki ve sorumluluğun Cumhuriyet savcılarına ait bulunduğu görülmektedir.

Bu itibarla; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde Ülkemiz aleyhine açılan davalarda, Cumhuriyet savcılarının soruşturma evresini kanunlarda ve Bakanlık genelgelerinde açıklanan ilkeler doğrultusunda yerine getirmemeleri sonucunda, bu eksikliklerin insan haklarının ihlali olarak değerlendirilip, Ülkemizin tazminata mahkûm edilmesi durumunda; Hazine tarafından yapılan ödemelerin kendilerinden geri alınmasının ilgili kanun hükümleri çerçevesinde söz konusu olabileceği göz önünde bulundurularak;

(1) Suç işlendiğinin herhangi bir şekilde öğrenilmesi üzerine zaman geçirilmeksizin soruşturma başlatılması, delillerin tespit edilerek muhafaza altına alınması, gerektiğinde olay yerinin güvenliğinin sağlanması suretiyle, delillerin kaybolmasını ve bozulmasını önleyici tedbirler alınarak olay yerine derhal gidilmesi, olay yerinin incelenmesi ile keşif yapılmak suretiyle ileri sürülen iddialarla karşılaştırılmasının yapılması, olay yerinin fotoğraflarının veya görüntülerinin soruşturmayı aydınlatacak şekilde tespit ettirilmesi, ayrıca yapılan işlemlerin ayrıntılı olarak tutanağa geçirilmesi, şüpheli veya sanığın beden muayenesi ve vücudundan örnek alınması gibi soruşturma işlemlerinin usul ve kanun hükümlerine göre geciktirilmeksizin yerine getirilmesi, olayla ilgili olan şüpheli, tanık, müşteki ve mağdur ifadelerinin eksiksiz bir şekilde ve usulüne uygun olarak kaydedilmesi,

(2) Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin tam olarak uygulanması, ölü muayenesi ve otopsi işlemlerinde 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 86, 87, 88 ve 89'uncu maddeleri hükümlerine uyulması,

(3) Ülkemizin taraf olduğu milletlerarası sözleşmeler, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ve bu konulardaki ilgili hukukî düzenlemelerin dikkatle uygulanması,

(4) Yürütülen soruşturmaların sağlıklı ve süratli bir şekilde sonuçlandırılması ile insan hakları ihlallerinin önlenmesi bakımından üstün gayretin esirgenmemesi, soruşturmanın sonucunun ilgililere usul ve kanun hükümleri doğrultusunda bildirilmesi,

(5) Ülkemizin, insan hakları ihlalleri dolayısıyla maddî ve manevî zararlara uğramasının önüne geçilmesi ve uluslararası alanda saygınlığının zedelenmesinin önlenmesi,

Konularında gereken dikkat ve özenin gösterilmesini rica ederim.”

5. Olay Yeri İnceleme Ekiplerinin İncelemekle Sorumlu Oldukları Olaylar

İl Emniyet Müdürlükleri Kimlik Tespit ve Olay Yeri İnceleme Şube Müdürlüğü Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği'nin 12'nci maddesine göre; “Şubedeki olay yeri inceleme ekipleri aşağıda belirtilen olaylarda olay yerini araştırmak ve incelemekle görevli, yetkili ve sorumludur:

a) Ölümle sonuçlanan olaylar

b) Irza tecavüz olayları

c) Gasp ve soygun olayları

d) Silahlı saldırı ve ateş etme olayları

e) Kundaklama ve şüpheli yangın olayları

486 *f) Kalpazanlık, uyuşturucu madde üretimi veya depolanması ve yasadışı örgüt evleri*

g) Verilen zararın boyutları itibarıyla önem arz eden hırsızlık olayları

h) Yetkili kişi ya da makamlarca istenilmesi hâlinde diğer olaylar.”

IV. Olay Yeri İncelemesinde İlk Ekip Kavramı

1. Genel Olarak

Olayın aydınlatılmasındaki başarının, olay yerine gelen ilk ekibin doğru yaklaşımına bağlı olduğu tartışılmaz. İlk ekip konu itibarıyla çok önemli ve hassas bir görev yapmaktadır. Bu ekibin olaya ilk müdahale ettiği göz önüne alınacak olursa, olay yerinde yaptığı yanlış ve doğru davranışlar, doğrudan soruşturmanın seyrine etki edecektir³⁰.

2. İlk Ekip'in Tanımı

İlk ekip; olay yeri olarak tanımlanan yere ilk intikal eden veya hemen gelip olaya el koyan, olay yerine ilk müdahalede bulunan görevli kolluk kuvvetidir. Karakol, çevik kuvvet, trafik, asayiş, kaçakçılık, terörle mü-

³⁰ Ceylan, Beyhan: A.g.t., s. 6.

cadele, narkotik, diğer ekip ve polisler ilk ekip konumunda olaya müdahale edebilirler³¹. Hatta olayın meydana geldiği yerde görev yapan özel güvenlik personeli de ilk ekip olabilir. Zira; 26/06/2004 tarihli ve 25504 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 10/06/2004 kabul tarihli 5188 sayılı **“Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun”**un **“Özel güvenlik görevlilerinin yetkileri”** başlıklı 7’nci maddesinin j bendinde, olay yerini ve delillerini koruma ve hatta bu amaçla yakalamada bulunmanın özel güvenlik görevlilerinin yetkileri arasında sayıldığı görülecektir. Keza; 07.10.2004 tarihli ve 25606 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren **“Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik”**in **“Suça El Koyma”** başlıklı 16’ncı maddesinde; *“Özel güvenlik birimleri ve görevlileri, görev alanında bir suçla karşılaştığında suça el koymak, suçun devamını önlemek, sanığı tespit ve yakalama ile olay yerini ve suç delillerini muhafaza ve yetkili genel kolluğa teslim etmekle görevli ve yetkilidir. Bunlar genel kolluğun olaya el koymasından itibaren araştırma ve delil toplama faaliyetine genel kolluğun talebi hâlinde yardımcı olur.”* hükmüne yer verilmiştir. Bu hükümden de olay yerini ve suç delillerini muhafaza ve yetkili adli kolluğa teslim etmekle görevli olan özel güvenlik görevlilerinin, olayın niteliğine göre ilk ekip olabilecekleri anlaşılmaktadır.

O hâlde; ilk ekip, bir tek kişi de olabilir birkaç kişiden oluşan bir ekip de olabilir. Dolayısıyla ilk ekip her bir kolluk birimi olabilir. Örneğin; sokakta meydana gelen bir bıçakla yaralama olayını haber alan veya doğrudan olaya tanık olan bir trafik ekibi olaya müdahale ettiğinden ilk ekip niteliği kazanmıştır. Oysa olayı soruşturan ve yakalamaya yönelik araştırma yapan, bu trafik ekibi değildir³². İlk ekip olarak olay yerine giden personel, olay yerinin dinamik ve hızla değişen bir yapıya sahip olduğu gerçeğinden hareketle, olaylar ve olay yeri ile ilgili yapılması gerekenleri iyi bilmeli ve pratik çözümler üretebilmelidir³³.

3. İlk Ekibin Görevleri ve Sorumlulukları

Olay yerine ilk intikal eden ekibe çok önemli ve hassas görevler düşmektedir. Çünkü olay yeri ve olay ile ilk temas kuran, olay yerini ilk gören,

³¹ Özkorul, İsmet: A.g.m., s. 7.; Kaygısız, Mustafa: A.g.e., s. 64.; Bayer, Metin: A.g.e., s. 41, s. 82.

³² Ceylan, Beyhan: A.g.t., s. 6.

³³ Özkorul, İsmet: A.g.m., s. 7.

gözetleyen, bilgi alan, bu ekibi oluşturan personeldir³⁴. Olay yerinde gerekli ilk önlemleri almak, olay yeri ve bulgularını korumak, daha sonra gelen ilgili birimlere olay ve olay yeri hakkında bilgi vermek, olay yerine ulaşan ilk ekibin görevlerindedir³⁵. Olay yerine intikal eden ekibin yapması ve yapmaması gereken davranışları net olarak belirlemek, olayın mahiyetine göre bazen mümkün olmasa da genel anlamda aşağıda belirtilen maddeler, bu konuda genel bir çerçeve çizmemize yardımcı olacaktır³⁶.

(1) Olayı ilk haber alan ekip; yapılan ihbarın şeklini (telefon, telsiz anonsu vb.), ihbarın mahiyetini (yaralama, öldürme vb.) ve haber verilen tarih ve saati not etmelidir.

(2) Olay yerine varış tarih ve saatini³⁷, olay yerinde incelemenin başladığı tarih ve saati, olay yeri inceleme raporunun ve krokisinin düzenlendiği tarih ve saati, olay yeri incelemesinin bittiği tarih ve saati, olay yerinde elde edilen delillerin ilgili birime teslim edildiği tarih ve saati, olay yeri incelemesinin bittiği tarih ve saati not etmek suretiyle belgelendirmelidir.

(3) Olay yeri **“OLAY YERİ GİRİLMEZ.”** yazılı şeritle çevrilmelidir. Olay yeri kapalı alan ise kapılar kilitlenmeli, delillerin kaybolmasını, bozulmasını, değiştirilmesini ve yerlerinin değişmesini önleyici tedbirler ilk ekip tarafından alınmalıdır³⁸.

(4) Olay yerine ilk intikal eden ekip, olayın içeriğine ve özelliğine göre ilgili birimlere (soruşturma birimi, olay yeri inceleme birimi, Cumhuriyet başsavcılığı) en kısa zamanda bilgi vermelidir. Yaralı olması durumunda ambulans talep edilmeli, yangın durumunda itfaiye çağrılmalı, şüpheli paketin varlığı hâlinde uzman birime haber verilmelidir. Zira; olay yerinde acil yapılması gerekenlere kimse engel olamaz (arama – kurtarma, ilk yardım gibi). Ancak yapılan çalışmaların sağlıklı ve etrafa zarar veremeyecek şekilde yapılmasına dikkat edilmelidir³⁹.

³⁴ Kaygısız, Mustafa: A.g.e., s. 76.

³⁵ Bayer, Metin: A.g.e., s. 42.

³⁶ Ceylan, Beyhan: A.g.t., s. 8 – 13.

³⁷ Bayer, Metin: A.g.e., s. 43.

³⁸ Kaygısız, Mustafa: A.g.e., s. 77.; Bayer, Metin: A.g.e., s. 42 – 43.

³⁹ Kaygısız, Mustafa: A.g.e., s. 71.; Bayer, Metin: A.g.e., s. 42.

(5) Devam eden olaya müdahale edilmeli, olayın devamı engellenmelidir⁴⁰.

(6) Olay yerinde yakalanan şüpheliler veya failler olay yerinin bu kişiler tarafından bozulması ihtimali göz önüne alınarak derhal olay yerinden uzaklaştırılmalıdır.

(7) Özellikle kapalı mekânlarda olması muhtemel gaz veya tüp kaçağı, şofbenden sızan gaz ve benzeri durumlarda olay yeri iyice havalandırılmadan buralara girilmemeli, gerekli önlemler alınmalı, müdahale şekline göre (içeride bir yaralının hareketsiz bir şahsın bulunması gibi durumlarda) buralara girilmesi gerekiyor ise giren kişi uzun süre kalmamalıdır.

(8) Yakalanan kişilerin üzerlerinde delil olması ihtimaline binaen, bu kişilerin üst araması hemen yapılmalı ve bu delillerin bozulmasına veya yok olmasına müsaade edilmemeli, maddi suç delilleri korunmalıdır.

(9) Aynı şekilde olayın mağdur veya yakın tanıkları üzerinde de delil bulunabileceği değerlendirilmelidir.

(10) Olayın özelliğine göre yaralı varsa yapılabilecek ilk yardım yapılmalı ve en kısa zamanda ilk yardım ekibi çağrılmalıdır. Ancak olay yerine girilirken zeminde veya yaralı şahsın etrafında bulunabilecek delillerin bozulmaması⁴¹ veya yok olmaması için çok dikkatli olunmalıdır.

(11) Olay yerine bir gereklilikten dolayı müdahale eden (ilk ekip, sağlık personeli veya diğer) kişilerden kaynaklanan değişiklikler mutlaka not edilmelidir. Çünkü olay yerine gelen sağlık personelinin yaralıya müdahalesi sırasında kullanmış olduğu şırınga, sargı bezi ve bazı ilaçlar gibi bir takım sağlık ekipmanları olay yerinde kaldığından, daha sonra yapılan olay yeri inceleme esnasında bu sözü edilen materyallerin delil olarak algılanıp değerlendirilme ihtimali bulunmaktadır.

• Olay yerinde yapılan değişikliklerin kim tarafından, ne zaman, ne maksatla yapıldığı kayda geçirilmelidir. Olay yerine ilgisiz ve yetkisiz kişilerin müdahalesi engellenmelidir⁴². Bu durum özellikle mahkeme aşamasında olay yerinin güvenilirliği açısından çok önemlidir.

⁴⁰ Bayer, Metin: A.g.e., s. 42.

⁴¹ İnanıcı, Mehmet Akif/Çolak, Başar/Özaslan, Abdi: A.g.m., s. 101.

⁴² Bayer, Metin: A.g.e., s. 47.

- Olay yeri ve çevresinde bulunan kişi veya kişiler, derhal oradan makul bir uzaklığa alınmalı ancak bunu yaparken kalabalığın içerisinde olayın tanığı olabileceği göz önüne alınarak kalabalık kesinlikle dağıtılmamalıdır. Zira; o kalabalığın arasında olayı gören tanıkların olması muhtemeldir ve yanlış davranışlarla bu tanıkları kaybetmemek olayın çözülmesi adına önemlidir. Ancak tanıkların birlikte tutulmaları da sakıncalıdır, çünkü olayı tartışırken birbirlerinin ifadelerini etkileyebilecekleri hatırdan çıkarılmamalıdır⁴³. Ayrıca tanıkların birbirleri ile konuşmalarının engellenmesinin yanında sanığın/sanıkların tanık veya tanıklarla irtibatları ve konuşmaları da engellenmeli⁴⁴ ayrıca şüpheli, tanık ve izleyicilerle olay tartışılmamalıdır⁴⁵.

- Varsa olayın tanıklarından olaya dair bilgi edinilip, özellikle olayı gerçekleştiren faille alâkalı eşkâl ve kaçış yönüne ait bilgiler zaman kaybetmeden bu yönde araştırma yapan diğer birimlere iletilmelidir. Ayrıca olay yeri çevresinde bulunan ve olayla ilgilenenlerin kimlikleri soruşturma ekiplerine yardımcı olabileceği düşüncesiyle öğrenilmelidir⁴⁶.

- Şüphelinin kaçış yönünde de olaya ait deliller bulunabileceği göz ardı edilmemelidir.

490

- Olay yerinde yapılması gereken ilk müdahaleler yapıldıktan sonra olay yerinin çevresi kontrol altına alınmalıdır. Olay yeri ve çevresi mümkün olabilecek en geniş şekilde tespit edilip bu değerlendirmeye göre olay yeri güvenliği alınmalıdır. Ayrıca fail/failler tarafından suç sonrası bırakılan iz ve delillerin tam olarak tespiti açısından olay yeri incelemesi sınırlarının mümkün olduğu kadar geniş tutulmasında yarar vardır⁴⁷. Keza; merkez, yakın çevre ve geniş çevre olarak sınırları belirlenmiş bölgelere ayrılan olay yerinde, her bir bölgeye uygulanacak olan koruma önlemleri de farklı olmalıdır⁴⁸.

⁴³ Hancı, İ. Hamit/Tuğ, Aysin: A.g.m., s. 28.

⁴⁴ Bayer, Metin: A.g.e., s. 43.; İnanıcı, Mehmet Akif/Çolak, Başar/Özaslan, Abdi: A.g.m., s. 101.

⁴⁵ İnanıcı, Mehmet Akif/Çolak, Başar/Özaslan, Abdi: A.g.m., s. 101.

⁴⁶ Bayer, Metin: A.g.e., s. 42.

⁴⁷ Kaygısız, Mustafa: A.g.e., s. 126.

⁴⁸ Bayer, Metin: A.g.e., s. 39.

- Trafiği düzenleyici tedbirler alınmalı⁴⁹ ve operasyon araçları için park yeri belirlenmelidir⁵⁰.
- Olay yerinde bulunan tuvalet, banyo ve banyo havlusu kesinlikle kullanılmamalı, sifon çekilmemeli ve buraların yıkanıp temizlenmesine engel olunmalıdır⁵¹.
- İletişim için olay yerindeki telefon, faks, bilgisayar gibi araçlar kullanılmamalıdır.
- Olay yerinde bulunan herhangi bir yiyecek veya içecek yenilip içilmemeli, mahiyetinin ne olduğu bilinmeyen nesnelere dokunulmamalı⁵² ve bunlar koklanmamalıdır.
- Olay yerinde bulunan hiçbir şeyin yeri değiştirilmemelidir.
- Olay yerinde eldiven takılıp da özellikle delil olabilecek şeylere dokunulabileceği düşüncesinin yanlış olduğu, eldivenle dokunulduğunda dokunan kişinin parmak izinin kalmayacağı ancak dokunduğu noktada kalması muhtemel bir parmak izinin veya biyolojik delilin özelliğinin bozulabileceği veya tamamen yok olabileceği kesinlikle hatırdan çıkarılmamalıdır.
- Olay yerinde bulunan nesnelere ilgili çıkarımlar yapmamalı (Bu karton üzerinden parmak izi çıkmaz, izmaritten delil olmaz vb.), bunların değerlendirilmesi uzman birimlere bırakılmalıdır.
- Bir takım şartlardan dolayı bazı delillerin yerleri veya konumları değiştirilmek durumunda kaldıysa, öncelikle bunların ilk buldukları konum ve şekil mutlaka not, kroki, çizim ve benzeri bir yöntemle kaydedilmelidir.
- Olay yeri ve çevresi, dışarıdan müdahaleleri en aza indirmek açısından şerit, güvenlik kordonu ve benzeri bir takım nesnelere kullanılarak güvenlik altına alınmalıdır.
- Olay yerine ilgili kişiler haricinde hiç kimsenin girmesine izin verilmemelidir. Olay yerine giren ilgili kişilerin ise, giriş ve çıkış saatleri ve

⁴⁹ Bayer, Metin: A.g.e., s. 42.

⁵⁰ Kaygısız, Mustafa: A.g.e., s. 72.

⁵¹ Hancı, İ. Hamit/Tuğ, Ayşin: A.g.m., s. 28.

⁵² İnanıcı, Mehmet Akif/Çolak, Başar/Özaslan, Abdi: A.g.m., s. 101.

zorunlu olarak olay yerinde yapılan bütün hareketler ve değişiklikler kayıt altına alınmalı ve olay yeri inceleme ekiplerinde görevli kişilere ve adli yetkililere bu konuda özellikle bilgi verilmelidir⁵³.

- Olay yerinin güvenliği ve burada yapılan işlemlerin güvenilirliği açısından olay yeri işlemleri bitinceye kadar olay yeri ve çevresinde alınan önlemler devam etmelidir.
- Gerek olay yerinde gerekse olay yeri uzağında herhangi bir yerde yakalanan şüphelinin üst araması hemen yapılmalı ayrıca şahsın ellerini veya vücudunun herhangi bir yerini yıkamasına ya da silmesine izin verilmemelidir. Bu yolla özellikle atış artıkları, kan, kıl ve benzeri delillerin bozulabileceği veya yok olabileceği unutulmamalıdır.
- Olay yeri ve çevresinde bulunan çöpler veya çöp kovalarının da iyi birer delil kaynağı olabileceği hatırdan çıkarılmamalıdır.
- Ateşli silahların özellikle av tüfeklerinin kullanılmış olduğu olaylarda, olay yerinde tespit edilen kova veya av tüfeği kartuşunun üzerinde yalnızca kimyasal analiz değil özelliklerine göre parmak izi araştırması da yapılabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.
- Daha sonra gelen olay yeri inceleme birimine, olay yeri hakkında bilgi verilmelidir⁵⁴.

492

V. Olay Yeri İnceleme İşlemleri

Dr. Locard⁵⁵'in "*Her temas bir iz bırakır.*" prensibi adli araştırmaların köşe taşlarından birisidir⁵⁶. Bir kişi olay yerinde bir şey alır ve orada kendisinden bir şey bırakır! Yani her temas bir iz bırakır... Bu nedenle; olay yerini inceleyen uzmanlar hangi maddi delilin ne şekilde olayı aydınlayacağı, nelerin delil özelliği olabileceği ve bu delillerin laboratuvarlara hangi koşullarda ulaştırılacağı konusunda fikir sahibi olmalıdır⁵⁷.

53 İnanıcı, Mehmet Akif/Çolak, Başar/Özaslan, Abdi: A.g.m., s. 101.

54 Özkorul, İsmet: A.g.m., s. 7.

55 Dr. Edmond Locard, adli laboratuvar çalışması yapan ilklerden olup, her temasın bir iz bıraktığına inanarak 1910 yılında Fransa'nın Lyon kentinde adli laboratuvar çalışmalarına başlamıştır.

56 Ceylan, Beyhan: A.g.t., s. 23.

57 Özkorul, İsmet: A.g.m., s. 6.

Teori basittir ancak uygulaması gelişen teknolojiye paralel olarak gittikçe zorlaşmaktadır. Sıçramış veya herhangi bir yere bulaşmış az bir miktar kan ilgili şahsın masum veya suçlu olup olmadığının tespitinde önemli rol oynamaktadır. Olay yerini bütün olarak analiz için laboratuara götürmek etkileyici ancak arzu edilen bir şey değildir. Beklenti; olay yeri inceleme personelinin, muhtemel delil olabilecek bulgulara herhangi bir zarar vermeden veya bu bulguları kaybetmeden diğer tür gereksiz nesnelere bunlardan ayırmasıdır. Olay yeri inceleme personelinin çalışması, bütün bilimsel delilleri olay yerinden elde etme temeline yöneliktir⁵⁸.

Sonuç olarak; olay yeri inceleme personelinin her türlü bilimsel gelişime açık olması, yurt içi ve yurt dışındaki olay yeri inceleme ile alakalı bu gelişmeleri yakından takip etmesi ve delil toplamaya da bağdaştırması gerekir. Olay yeri inceleme birimi, olay yeri prosedürleri ve işlemleri konusunda iyi eğitilmiş olmalı ayrıca uygun ekipman ve malzeme donanımına (tek kullanımlık eldiven, giysi, maske, galoş gibi kişisel güvenlik donanımı, plâstik torba, kâğıt torba, kanıt toplama çantası gibi kanıt toplama malzemeleri, kordon şeridi, el feneri ve pili, projektör, işaret spreyi, makas, tebeşir, reflektör, çeşitli kalemler, ikaz işaretleri vb. gibi) sahip olmalıdır. Ayrıca olay yeri inceleme; özüne uygun, sistemli ve uyumlu bir şekilde çalışma disiplini gerektirmektedir.

VI. Olay Yeri İnceleme Ekibi ve Görevleri

Olay yeri inceleme konusunda uzman personelden oluşan ekip, olay yeri inceleme ekibidir. Olay yerinin incelemesini ve araştırmasını yapmak, soruşturma ekibi ve uzman birimlerle bilgi alışverişinde bulunmak, delilleri tespit etmek, toplamak ve muhafaza etmek, ön değerlendirmelerde bulunmak ve ilgili yerlere göndermek, olay yeri inceleme ekibinin başlıca görevleri arasındadır⁵⁹. Olay yeri inceleme uzmanları; ilk ekibini ve soruşturma ekiplerinin o ana kadar edindiği bilgilerden yararlanarak olay yeri merkezini, olay yerinin yakın ve geniş çevresini gözlemler, koruma alanlarını – gerekli olduğu takdirde – yeniden belirler ve iç/dış korumayı sağlar, olay yerinin genişletilmesine veya daraltılmasına karar verir ve olay yerinin korunduğundan emin olunca çalışmasına başlar⁶⁰.

⁵⁸ Ceylan, Beyhan: A.g.t., s. 23 – 24.

⁵⁹ Kaygısız, Mustafa: A.g.e., s. 65.

⁶⁰ Bayer, Metin: A.g.e., s. 44, s. 82.

Olay yeri incelemeci; olay yerinde bulunmayan bilim adamlarının gözü kulağıdır. Dolayısıyla bu kişiler, araştırmacı bir yapı ve adli bilimlerle ilgili geniş bilgilere sahip olmalıdırlar. Olay yeri inceleme ekibi; olay yerinde kanun ve yönetmelikler çerçevesinde inceleme, araştırma ve delil toplama işlemlerini yapan, alanında uzman personelden oluşur⁶¹. Bu uzman personelin başlıca görev alanları ise; parmak izi inceleme, patlayıcı madde, kimya, biyoloji, balistik ve adli tıptır⁶².

Olay yerinde yapılan inceleme işlemlerini ana başlıklar hâlinde kısaca özetleyecek olursak⁶³;

- Olay yerine varış ve olayla ilgili ilk bilgilerin alınması, görgü tanıklarından olayla ilgili yeterli ve doğru bilgi toplanması, olay yerinin ve olay yerinden kaçış yollarını da içine alacak şekilde geniş bir çevrenin güvenlik şeridi ile çevrilmesi ve çevrilen bu bölgeye ekip dışındaki görevlilerin, meraklı izleyicilerin, basın mensuplarının ve aile üyelerinin girişinin engellenmesi⁶⁴, bu doğrultuda olay yerindeki tüm yetkisiz, izinsiz resmî olan ve olmayan kişilerin uzaklaştırılması⁶⁵,
- Olay yeri ve çevresinin gözlemlenmesi, anlatılanlarla olay yeri arasında uygunluk olup olmadığını anlamak açısından olay yerinin dikkatlice incelenmesi,
- Olay yerinde delil⁶⁶ olarak değerlendirilebilecek bulguların ve izlerin⁶⁷ tespiti,

⁶¹ Ceylan, Beyhan: A.g.t., s. 25 – 26.

⁶² Kaygısız, Mustafa: A.g.e., s. 66.

⁶³ Ceylan, Beyhan: A.g.t., s. 28 – 29.; Birgen, Nur: “Olay Yeri İncelemesi ve Otopsinin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Açısından Değerlendirilmesi” (Makale), Adalet Dergisi, Y. 91, S. 4, Ağustos – 2000, Adalet Bakanlığı Yayın İşleri Dairesi Başkanlığı Yayını, Ankara 2000, s. 72.; Karaburun, Gökhan: A.g.m., s. 114.

⁶⁴ Hancı, İ. Hamit/Tuğ, Aysin: A.g.m., s. 27.; İnanıcı, Mehmet Akif/Çolak, Başar/Özaslan, Abdi: A.g.m., s. 101.

⁶⁵ Bayer, Metin: A.g.e., s. 36.

⁶⁶ Günümüzde olay yerinde bulunması muhtemel deliller şunlardır: Kıl, kan, tırnak gibi biyolojik; eroin, kokain, barut gibi kimyasal; parmak izi, ayakkabı izi, tekerlek izi, alet izi gibi fiziksel; kovan, kovan çekirdeği, tabanca gibi balistiksel; senet, para, broşür, kartvizit gibi belgesel delillerdir. Bunların yanında, son yıllarda bilişim teknolojisinin insan hayatının her alanında sıkça kullanılmasıyla beraber olay yerinde rastlanabilecek deliller arasına bilgisayar kasası, ekran, klavye ve fare, disket, bilgisayar kablosu, güç kaynağı, yazıcı, güvenlik kırı, harici sabit disk, modem, optik diskler, yedekleme ve zip kasetleri, elektronik devreler, manyetik kasetler, cep telefonları, hafıza kartla-

- Olay yerinin ilk hâliyle genel olarak fotoğraf ve video çekiminin yapılması,
- Olay yerinde bulunan delillerin numaralı olarak genel, bulunduğu alan tespitine yönelik (yakınındaki diğer deliller veya eşyalarla birlikte) yakın çekimlerinin fotoğraf ve video ile yapılması⁶⁸,
- Delillerin usulüne uygun olarak ve dikkatli bir şekilde toplanması ve paketlenmesi, fiziksel delillerde olduğu gibi dijital delillerin⁶⁹ tespiti, toplanması ve korunması ile laboratuara taşınmasında özen gösterilmesi,
- Toplanan delillere paralel olarak alınması gereken kişi veya kişilerden mukayese örneklerinin alınması,
- Olay yerinin krokisinin çizilmesi⁷⁰,
- Olay gece olsa dahi gün ışığında bölgenin bir kere daha incelenmesi⁷¹,
- Olay yerinde yapılan tüm işlemlerin yazılı olarak yer aldığı olay yeri inceleme raporunun düzenlenmesidir.

rı, ses kayıt cihazları gibi bilişim ve iletişim cihazları da girmiştir. Bkz. Say, Kubilay: A.g.t., s. 22, s. 36.

⁶⁷ Delil olma niteliklerine sahip olan eşya, emare, baskı ve belirtiler iz delillerini oluştururlar. Damla, sıçrama, parçalanma sonucunda oluşan parçaların durumları “*Şekil İzler*” olarak adlandırılır. Bir yürüyüş sonucu oluşan istikamet ya da yürüyüş şeması, yerde bulunan kanın oluşturmuş olduğu sıçrama ya da dağılma görüntüsü gibi. “*Baskı İzler*”; bir yere baskı uygulama sonucunda oluşan izlerdir. Parmak izi, ayak izi, ayakkabı izi ya da tekerlek izi gibi. “*Durum İzleri*” ise; bir hadise sonrasında ortamın genel görünümü, şekli durumu, kapının açık ya da kapalı olması, hırsızlık sonrası odanın dağınıklığı, ası hadisesinde tavanda asılı bir ipin bulunması gibi örneklerden de görüleceği üzere, olay mahalline gidildiğinde çok daha kolay anlamlandırılan izlerdir. Bu konu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Öztürk, Cemal: “*Delillerde Farklı Bir Sınıflandırma Anlayışı*” (Makale), THD Terazi Hukuk Dergisi, Y. 1, S. 2, Ekim – 2006, Seçkin Yayınevi, Ankara 2006, s. 75 – 77.

⁶⁸ Hancı, İ. Hamit/Tuğ, Aysin: A.g.m., s. 28.

⁶⁹ Adli bilişim uzmanlarının genel olarak çalışma alanlarını hard disk, CD, DVD, flash bellek ve taşınabilir hard disk gibi depolama aygıtları ile diğer dijital aygıtlar oluşturmaktadır. Bkz. Yetim, Servet: “*Adli Bilişim ve Canlı Bilişim Sistemlerinde Dijital Delil Araştırma Yöntemleri*” (Makale), THD Terazi Hukuk Dergisi, Y. 2, S. 11, Temmuz – 2007, Seçkin Yayınevi, Ankara 2007, s. 124.

⁷⁰ Hancı, İ. Hamit/Tuğ, Aysin: A.g.m., s. 28.

⁷¹ Hancı, İ. Hamit/Tuğ, Aysin: A.g.m., s. 28.

VII. Olay Yeri İncelemede Karşılaşılan Sorunlar

A. Cumhuriyet Savcılarının Karşılaştıkları Sorunlar

Olay yeri incelemesinde Cumhuriyet savcılarının karşılaştıkları sorunların başlıcalarını şöyle özetleyebiliriz:

- Olay yeri fotoğraflarının dosya içerisinde gelişigüzel yerleştirilmesi,
- Olay yerinde tutulan ve el yazısıyla yazılan bazı tutanakların okunmadığı ve konuşma diliyle yazıldığı,
- Kriminalistik çalışmalarda yeterli düzeyde standardizasyonun olmayışı ve birimler arasında koordinasyon eksikliği⁷²,
- Kişisel bilgi ve becerilerin ön plânda tutulması ve başarının kurumsal anlamda standarda bağlanmasından ziyade personelin kişisel yeteneğine bağlı olması⁷³,
- Delillerin muhafaza edileceği yerlerde ve nakillerinde sorunlar yaşanması⁷⁴,
- Olay yeri inceleme dosyalarına daha özenli bakılması ve gerekiyorsa bu konuda, diğer kolluk birimleri ile eş güdüm içinde hareket edilmesi,
- “Hırsızlık” ve “Konut Dokunulmazlığını İhlâl” suçları bakımından çizilen olay yeri basit krokilerinde müstemilâta yer verilmemesi,
- Olay yerine ilk varan kolluk kuvvetinin olay yerini muhafaza altına almaması,
- Toplanan delillerin nitelendirilmesinde karışıklıklara neden olunması,
- Olay Yeri İnceleme Ekibi bulunmayan ilçelerdeki olaylara müdahalede yaşanan zaman kaybı nedeniyle delillerin kaybolması, niteliğinin değişmesi ve bunun doğal sonucu olarak bir kısım dosyaların faili meçhul sınıfına girerek daimi aramaya alınması,
- Olay yeri inceleme birimi araçlarının bir kısmının araziye uyumlu olmamaları,

⁷² Özkorul, İsmet: A.g.m., s. 8.

⁷³ Özkorul, İsmet: A.g.m., s. 8.

⁷⁴ Özkorul, İsmet: A.g.m., s. 8.

- Jandarma olay yeri inceleme birimlerinin – mesai saatleri ve günleri dışında dahi resmî kıyafet giyme zorunluluğu bulunması nedeniyle – belirtilen zamanlarda olay yerine geç intikal etmeleri ve bu durumun da delillerin kaybına neden olması,
- Olay yeri inceleme birimlerinde görev yapan personelin nöbetlerinin düzenlenmesinde daha dikkatli davranılması ve olaya müdahale ederken yorgun ve uykusuz görev yapmalarının önlenmesi,
- Emniyet ve jandarma olay yeri inceleme birimlerinin farklı yerlerde kurs görmeleri nedeniyle tecrübe ve birikimlerini birbirleri ile paylaşamamaları,
- Gelişen bilim ve teknolojinin sonucu olarak suçların sayısının ve çeşidinin arttığı, suçluların suçu işlerken ve delilleri karartırken bu teknolojik gelişmelerden yararlandıkları gerçeğinden hareketle, olay yeri inceleme birimlerinin de kendilerini çağın gereklerine uygun bir şekilde geliştirmeleri gerektiği ancak iş hacminin fazla olmadığı küçük yerlerde olay yeri inceleme birimlerinin görevleri dışında başka görevlerde görevlendirilmeleri nedeniyle kendilerini yeterince geliştirememeleri,
- Olay yeri incelemesi ve delil toplama faaliyetinin önemine binaen, yeni teknolojik gelişmeler de dikkate alınarak belirli aralıklarla Cumhuriyet savcılarında ve kolluk birimlerine yönelik olay yeri incelemesi, delil toplama ve adli tıp konularında bilgilendirme faaliyetlerinin yapılması, bu çerçevede karşılıklı fikir alışverişine başvurulması,
- Olay yeri inceleme birimlerinde görev yapan personelin soruşturmanın gizliliği ilkesinden hareketle olaya, olayda kullanılan suç aletlerine, olayın meydana geliş şekline, ölümlü olaylarda cesedin klasik (sistematik) otopsi için Adli Tıp Kurumu Başkanlığı'na gönderildiği durumlarda cenazenin gönderiliş şekline ilişkin dedikodu vari konuşmalara tevessül etmeleri.

B. Adli Kolluk Görevlilerinin Karşılaştıkları Sorunlar

Olay yeri incelemesinde adli kolluk görevlilerinin karşılaşmış oldukları sorunların başlıcalarını şöyle özetleyebiliriz:

- Her ilçede olay yeri inceleme birimlerinin olmaması nedeniyle diğer ilçelere gitmek zaman alacağından delillerin kaybolması ihtimalinin bulunduğu, olayların aynı zamanda olması durumunda da olaya müdahale-

nin geciktiği, hava ve iklim şartları da göz önüne alındığında delillerin kaybolma ihtimalinin mevcut olması,

- Adliye teşkilatı bulunmayan ilçelerde meydana gelen olaylarda, olay yeri incelemesi işlemlerinin ifasında gecikmelere sebebiyet verildiği,
- Olay yeri inceleme ekiplerinin yeterli malzeme ile desteklenmesi gerektiği, keza; başka ilçeden gelen olay yeri inceleme ekiplerinin olay yerinin bulunduğu mahalde emniyet ve jandarma kadrosunun yetersiz olmasından dolayı olay yerinin ve olay yerinde bulunan delillerin muhafazasında zorluklarla karşılaşmaları,
- Olay yerinde elde edilmesi muhtemel iz ve materyallerin iyi muhafaza edilememesi,
- Zamanında kolluk kuvvetlerine bilgi verilmemesi,
- Olay yeri inceleme birimlerinin olay yerine gelmeden önce, adli kolluk görevlileri tarafından olay yerinde yeterli güvenlik önlemlerinin alınmaması, yaptıkları her şeyi kayıt altına almamaları, olay yerine sıkça girip çıkmaları, mağdurların olaya ilk müdahale esnasında veya olay yerine gittiklerinde olayın verdiği heyecan veya panikle, bilinçli veya bilinçsizce olay yerinde bulunacak ve olayı aydınlatacak delillerin bozulmasına ve özelliklerini kaybetmesine neden olmaları,
- Olaya ilk müdahale eden kolluk görevlilerinin bazen olay yerini ve olay yerinde bulunan materyalleri değiştirdikleri gözlenmiş olup, bunu yapmamaları ve eldiven, bone, galoş vb. malzemeler kullanarak çalışmalarını, şüpheli, mağdur ve tanıkları aynı yerlerinde muhafaza etmeleri, olay yerinde Cumhuriyet savcısı, kâtip, doktor, hizmetli dâhil tüm görevlilerin ve vatandaşların bir şey yiyip içilmemesini sağlamakta güçlük çektikleri ve hatta kendilerinin dahi olay yerinde sigara içtikleri, izmarit ve yiyecek bıraktıkları ve olay yerine girerek olay yerinin orijinalliğini bozdukları, olay yeri inceleme ekiplerinin çalışma usullerinin bilinmemesinden dolayı bazı Cumhuriyet savcılarının olay yerinin güvenliği konusunda titiz davranmamaları,
- Olay yeri incelemesinin süresinin meydana gelen olayın özelliğine göre farklılık gösterdiği, olay yeri inceleme ekipleri olay yerine girip olaya müdahale etmeden inceleme süresinin yaklaşık olarak ne kadar sürebileceğini tahmin edememekle birlikte, inceleme esnasında da değişik durumlarla da karşılaşabildikleri, ilgili kanun gereği olay yeri incelemesinin Cumhuriyet savcısının sözlü veya yazılı talimatı ile yapılmakta

olduğu, bu nedenle verilen inceleme izinlerinde veya talimatlarında bu hususların da göz önünde bulundurulması gerektiği,

- Nöbetçi Cumhuriyet savcısı ile yapılan görüşme tutanaklarında (5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu m. 161/3), olay ile ilgili olarak olay yeri incelemesinin yapılmasının istenildiğinin özellikle Cumhuriyet savcısı tarafından bildirilmesi,
- İnceleme esnasında dikkatin dağılmaması ve sağlıklı sonuca ulaşabilmek için olay yeri inceleme konusunda teknik uzmanlığı bulunmayan amir konumundaki görevliler tarafından teknik konularda müdahale, yönlendirme ve eleştiri yapılmaması⁷⁵,
- Laboratuarlara gönderilen bulguların sonuçlarının gecikmesinden olay yeri inceleme birimlerinin sorumlu tutulmaması,
- Fotoğraf masraflarının ödenmesi konusunda sorunlar yaşanması,
- Ölü muayenesi işlemlerinin görüntülenmesi görevi verildiğinde, bazı Cumhuriyet savcılarının fotoğraf ve kamera bilirkişisi olarak kayıtlara geçtikleri, bazı Cumhuriyet savcılarının ise bu hususu dikkate almadıkları, bu konuda bir standardın bulunmadığı,
- Bazı Cumhuriyet savcılarının olay yeri inceleme birimlerinden yetkilerinin üzerinde iş istedikleri (biyolojik numune alınmasını istenmesi gibi...), bazı Cumhuriyet savcılarının da tehdit, kazaen yaralanma ve mala zarar verme gibi basit, teknik bilgi ve beceri gerektirmeyen olaylarda olay yeri inceleme birimini talep ettikleri,
- Kolluk kriminal laboratuvarlarının akredite olmaları nedeniyle istediği zorunlu belgeleri düzenleme veya onaylama konusunda bazı Cumhuriyet savcılarının isteksiz davrandıkları,
- İş yoğunluğu nedeniyle Cumhuriyet savcısının olay yerine gidemediği bazı durumlarda verdiği sözlü talimatları yazılı hâle getirmede sorunlar yaşandığı,
- Kolluğun veri tabanlarının (parmak izi, balistik gibi) ayrı olması nedeniyle sadece bir kollukta arşiv araştırmasının yaptırılması nedeniyle soruşturmanın eksik kalması,

⁷⁵ Bayer, Metin: A.g.e., s. 47.

- Mukayese amaçlı bulunması gereken parmak izi veya olay yerinde elde edilen bazı bulgu ve belgelerin incelenmesi amacıyla alınması esnasında vatandaşın zorluk çıkarması,
- Olay yeri inceleme biriminin olay yerine hareket etmeden önce olay hakkında yeterince bilgilendirilmemesi,
- Olayın aydınlatılmasında kullanılması gereken malzemelerin yetersizliği (ıstampa, fotoğraf makinesi, delil torbaları gibi...),
- Olay yerinde görev yapan ilk ekip ve diğer personelin, kendi aralarında ve birbirleri ile iletişimsiz ve koordinesiz bir şekilde çalışmaları⁷⁶,
- Cumhuriyet savcılarının bazı önemli ve nitelikli olaylarda olay yerine gitmemeleri⁷⁷,
- Cumhuriyet savcılarının olay yeri inceleme birimi ile ilk ekip arasındaki görev yetki ve sorumluluk konusundaki farklı yapılarından tam olarak haberdar olmamaları,
- Olay yerindeki tuvaletlerin, lavaboların ve olay mahallinin temizlenmesine müsaade edilmemesi, olay yerindeki eşyaların yerlerinin değiştirilmemesi ve kullanılmaması.

500

IX. Çözüm Önerileri

Olay yeri incelemesinde Cumhuriyet savcılarının ve adli kolluk görevlilerinin karşılaşmış oldukları sorunların başlıcalarını özetledikten sonra, bunların çözümüne yönelik önerilerimizi de şöyle sıralayabiliriz:

- Fotoğraflar, video kayıtları, krokiler ve tutanakların olay yerinin kaydedilmesi için kullanılan dört yöntem olduğu ve bunların her birinin değerini destekleyici özelliğe sahip olduğu gerçeğinin bilinmesi ve bu doğrultuda hareket edilmesi⁷⁸,
- Olay yeri fotoğraflarından sadece önemli olanların numaralandırılarak dosya içerisinde olayın seyrine uygun yerleştirilmesi, bunun yanında olay yerinin fotoğraflarının değişik ve uygun açıdan, yeterli sayıda ve dikkatlice çekilmesi,

⁷⁶ Kaygısız, Mustafa: A.g.e., s. 78.

⁷⁷ Özkorul, İsmet: A.g.m., s. 8.

⁷⁸ Bayer, Metin: A.g.e., s. 49.

- Olay yerinde güvenlik kamerası varsa kamera kayıtlarının derhal muhafaza altına alınması,
- Suç eşyası için kriminal inceleme gerekiyorsa adli emanete alınmadan Cumhuriyet savcısı talimatı ile doğrudan kriminale gönderilmesi,
- Olay yeri inceleme büro amirliklerinin yapılmasının tekrar gözden geçirilerek her ilçede olay yeri inceleme birimlerinin bulunması, bunun mümkün olmaması hâlinde mobilize olmuş Olay Yeri İnceleme Birimlerinin sayısının artırılması ve bu birimlerin 5 – 6 ilçe yerine en fazla 2 – 3 ilçeye görevlendirilmelerinin temini,
- Olay yeri inceleme birimlerinin faaliyetleri, çalışma şekilleri ve delil toplamaları ile ilgili olarak hem vatandaşın hem de bu işle alâkadar olan tüm birim görevlilerinin bilgilendirilmeleri,
- Olay yeri inceleme dosyalarına daha özenli bakılması ve gerekiyorsa diğer kolluk birimleri ile harekete geçilerek eş güdüm içinde hareket edilmesi,
- “*Taksirle Yangına Neden Olma (Genel Güvenliğin Taksirle Tehlikeye Sokulması)*” suçlarında, 5237 sayılı TCK’nın 171’inci maddesinin unsurlarının oluşup oluşmadığının rapora yansıtılması,
- Olay yeri incelemesi konusunda uzmanlaşmış olay yeri inceleme birimlerinin ve personel sayısının yeterli sayıya ulaştırılması,
- Özellikle adli bilişim alanında uzmanlık yapacak kişilere, kurulacak ya da yetkilendirilecek bir sertifikasyon merkezi tarafından gerekli eğitim çalışmalarının tamamlanarak yeterlilik sertifikası verilmesi ve sertifika verilen kişilerin gelişen teknolojiyi takip edebilmeleri için olanaklar sağlanması⁷⁹,
- Olay yerine ilk varan kolluk kuvvetinin (ilk ekip) olay yerini muhafaza altına alarak, olay yeri inceleme ekibi dışında herhangi bir kimsenin olay yerine girmesine izin vermemesi,
- Zamanla niteliğini kaybetmesi ihtimali olan ya da olayın özelliğine göre ilk anda toplanması gereken delillerin öncelikle ve dikkatli bir şekilde toplanması,

⁷⁹ Yetim, Servet: A.g.m., s. 127.

- Toplanan delillerin delil torbalarına konularak üzerlerine etrafı, özelliği, nereden, kimden alındığı ve tarih yazılarak delilin nitelendirilmesi, delil karışıklıklarına neden olunmaması,
- Olay yeri inceleme birim araçlarının araziye uyumlu, teknolojik gelişmelere uygun olmaları ve araç içerisinde ihtiyaç duyulan tüm malzemelerin bulunması gerektiği,
- İnternet ortamı üzerinden işlenen bilişim suçlarının soruşturulması ve bu suçlara özgü delil toplama işlemleri konusunda personel yetiştirilmesi ve yetişmiş personelden taşradaki bilişim alanında işlenen suçların çözümünde de yeterli düzeyde yararlanılması gerektiği,
- Olay yeri incelemesinin sadece parmak izinden ibaret olmadığı, olayın niteliğine ve özelliğine göre diğer delillerin de titizlikle koruma altına alınarak özel torbalarda usulüne uygun toplanılması,
- Olay yeri inceleme birimlerinin olay yerinde kullanmış oldukları fotoğraf, CD ve kamera masraflarının Adliye bütçesinin “*Bütçe Giderleri ve Ödeme Emirleri Cetveli*”ndeki 03.5 (Kovuşturma gideri) kaleminden ödenebileceği, (Zira; 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 324 ve devamı maddeleri gereğince, soruşturma ve kovuşturma evrelerinde yargılamanın yürütülmesi amacıyla Devlet hazinesinden yapılan her türlü harcamalar yargılama giderlerinden sayılır ve cezaya veya güvenlik tedbirine mahkûm edilmesi hâlinde, bütün yargılama giderleri sanığa yüklenir).
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin 27.07.1998 ve 02.09.1998 tarihli kararlarında; kolluğun etkin bir olay yeri incelemesi yapmaması gerekçesiyle devletimizin toplam 66.000 (altmışaltıbin) Sterlin ödemeye mahkûm edildiği ve her konuda olduğu gibi başarının yolunun eğitimden geçtiği hususu göz önünde bulundurularak⁸⁰, geleceğin hukukçularını yetiştiren Hukuk fakültelerinde “*Olay Yeri İncelemesi*” dersinin “*Kriminoloji*” gibi seçimlik ders olarak öğrencilere verilmesi, bunun mümkün olmaması hâlinde Türkiye Adalet Akademisi’nde eğitim gören adaylara olay yeri inceleme dersinin hem teorik hem de pratik olarak verilmesi ayrıca teknolojik ve bilimsel gelişmelere paralel olarak olay yeri inceleme biriminin olaya müdahale etmeden önceki süreçte görev alacak olan

⁸⁰ Birgen, Nur: A.g.m., s. 70 – 71.

ilk ekip ve soruşturma ekibinin⁸¹ belirli aralıklarla meslek içi kurs, eğitim ve seminerlerden geçirilmesi, bu eğitim ve seminer çalışmalarına 5188 sayılı “*Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun*” un “*Özel güvenlik görevlilerinin yetkileri*” başlıklı 7’nci maddesinin j bendi ile 07/10/2004 tarihli ve 25606 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “*Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik*” in “*Suçta El Koyma*” başlıklı 16’ncı maddesi hükümleri dikkate alınarak, özel güvenlik görevlilerinin de katılımının sağlanması,

- Aynı zamanda adlî kolluk amiri sıfatı da bulunan Cumhuriyet savcılarının olay yeri incelemesi, olay yeri inceleme ekibi ve görevleri, delil toplama ve değerlendirme şekilleri gibi konularda belirli aralıklarla bilgilendirilmeleri ve adlî kolluk görevlileri ile Cumhuriyet savcılarının karşılıklı olarak fikir alışverişlerinde bulunmaları ve suçla ve suçlularla mücadelede eş güdüm içinde hareket etmeleri hatta zaman zaman bir araya gelerek geniş katılımlı toplantılarla genel durum değerlendirmeleri yapmaları,

- TAKBİS ve MERNİS örneklerinde olduğu gibi olay yeri inceleme birimleri ve Kriminal laboratuvarlarla Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) bağlantısının kurulmasının ve entegrasyonun sağlanmasının muhabereyi hızlandıracağı,

- Kriminoloji, adlî bilişim ve olay yeri incelemesi gibi konularda, UYAP kullanılmak suretiyle hâkimlerin ve Cumhuriyet savcılarının interaktif eğitim uygulamaları ile gelişen teknolojiyi takip etmeleri sağlanarak daha donanımlı hâle getirilmeleri⁸²,

- Olay yerinin tespitine yönelik olarak yapılan ve “*Olay Yeri Görgü ve Tespit Tutanağı*” olarak adlandırılan tutanakta; olayın türü ile olayın yeri, tarihi, olay yerine hareket ve varış saati ile kimlerin nasıl ve ne ile olay yerine gittiğinin belirtilmesine, olay yerinde bulunan mağdur ve tanık kimlik ve beyanlarının yazılmasına, inceleme sırasındaki hava ve ışık

⁸¹ “*Soruşturma Ekibi*”; bir suç işlendikten sonra, olay türüne göre görev kapsamına giren suçlarda Cumhuriyet savcısı adına olayı araştırıp, soruşturup aydınlatmakla görevli olan ekiptir. Soruşturma ekibi, genellikle ilk ekipten sonra olay yerine ulaşır. Soruşturma ekipleri, suçun türüne göre karakol, terör, narkotik, kaçakçılık ve organize suçlar, hırsızlık, cinayet vb. gibi birimlere ait ekiplerdir. Bkz. Kaygısız, Mustafa: A.g.e., s. 65.; Bayer, Metin: A.g.e., s. 43, s. 82.

⁸² Yetim, Servet: A.g.m., s. 128.

şartlarının not edilmesine⁸³, olay yerinin krokisinin çizilmesine, delillerin numaralandırılmasına⁸⁴, video – kamera ve fotoğraf çekimlerinin yapılmasına, suç iz ve delillerinin mahiyetinin ve bunların nerede bulunduğu özellikle belirtilmesine, incelemenin bittiği tarih ve saat ile incelemede görev alan personelin isim ve imzalarına yer verilmesine dikkat edilmesi⁸⁵,

- Mevcut olay yeri inceleme raporlarının⁸⁶ yazımında, içeriğinde ve formatının oluşturulmasında standardizasyonun sağlanması,
- Olay yeri incelemesine ilişkin tüm veri tabanının ve bilgi işlem ağının birleştirilmesi, gelişen teknolojiye uygun bir arşiv sistemi ile olay yeri incelemesi sonuçlarının arşivlenmesi,
- Olay yeri incelemesinin tanıtımının hem ilgilî adlî ve idarî birimlere hem de halka yapılmak suretiyle farkındalık oluşturulması, bu doğrultuda yazılı ve görsel basında programlar ve yazı dizileri yayımlanması sağlanmalıdır. Ancak bu yapılırken, halkı bilinçlendirelim derken kötü niyetli kişilere de yol gösterme ve taktik öğretme ihtimali göz ardı edilmemelidir.

504 SONUÇ

Toplumun güvenliği, huzuru ve yararı için kamu adına hareket ederek; suçu araştıran ve suçluları takip eden, soruşturan, bu amaçla iddiada bulunan, iddiasının dayanağını oluşturan delilleri toplayan ve gerektiğinde dava açan Cumhuriyet savcılarının, insan haklarının korunması ve insan haklarına saygılı olunması anlamında önemli görevler düşmektedir. Bu bağlamda; soruşturma evresinin; etkin, hızlı ve eksiksiz olması için kriminalistik iyi kavranıp, iyi uygulanmalıdır. Bu tür çalışmalarda profesyonel bir ekip ve takım ruhu ile hareket edilmelidir⁸⁷.

⁸³ Bayer, Metin: A.g.e., s. 43.

⁸⁴ İnanıcı, Mehmet Akif/Çolak, Başar/Özaslan, Abdi: A.g.m., s. 102.

⁸⁵ Kaygısız, Mustafa: A.g.e., s. 106 – 107.

⁸⁶ Doğru ve eksiksiz olarak hazırlanmış bir adlî ve olay yeri inceleme raporunun, haksızlığa uğradıktan sonra yasal çerçevede hakkını arayan kişilerin konumunu güçlü kılacağı gibi adaletin tesisi için uğraşan uygulamacılara da yol göstereceği ve bu durumun da mağdur – sanık arasındaki hakkaniyete ilişkin dengeyi korurken, kamu adına görev yapan birimlerin saygınlığını da artıracığı gerçeği hatırdan çıkarılmalıdır. Bkz. İnanıcı, Mehmet Akif/Çolak, Başar/Özaslan, Abdi: A.g.m., s. 98.

⁸⁷ Özkurul, İsmet: A.g.m., s. 9.

Tüm adalet saraylarında ve duruşma salonlarında “*Adalet Mülkün Temelidir.*” sözüne yer verilmesi, muhakeme sonunda “*Türk Milleti Adına*” denerek karar verilmesi, kararların kanunlara ve vicdana dayandırılması esasının temelinde toplum ve toplumsal adalet duygusu yatmaktadır. Böyle olunca Cumhuriyet savcılarının ve özellikle de hâkimlerin hukuk sosyolojisi, hukuk felsefesi, psikoloji, kriminoloji ve adli bilimler gibi alanları yeterli düzeyde bilmeleri gerekir. Bu nedenle; Cumhuriyet savcıları ve hâkimler tam bir hukukçu olmanın yanında kısmen sosyolog, psikolog, toplum mühendisi ve kriminolog da olmak durumundadırlar⁸⁸.

Dr. Locard’ın “*Her temas bir iz bırakır.*” prensibinden yola çıkılarak meydana gelen her adli olayda bir iz bulunabileceği kabul edilmekle birlikte, bırakılan her iz delil olarak kullanılıp kullanılmayacağı çeşitli etkenlere bağlı olarak tartışmaya açık bir konudur.

Olay yerinde bulunan bir kimse nereye adım atarsa atsın, nereye dokunursa dokunsun kendisi farkında olmasa bile arkasında kendi aleyhine sessiz tanıklar bırakır. Yani bir nev’i dokunmuş olduğu her şeye imzasını atmış olur⁸⁹. Sadece parmak izleri veya ayakkabı izleri değil aynı zamanda saç kılı, elbisesine ait lif veya iplikçik, kırdığı cam parçaları, alet izleri, zorlama izler veya kan gibi bulgular da bırakır ki; bunlar veya daha fazlası, kendisine karşı sessiz tanıklık yaparlar. Bu deliller hiçbir şeyi unutmazlar ve karıştırmazlar. İnsanların tanıklıkları gibi farazi değildirler, kendilerini yalanlamazlar, tamamen yok olmazlar. Sadece insanlar tarafından bulunmadığında veya yanlış yorumlandığında özellikleri ya da değerleri zarar görebilir⁹⁰.

Olay yeri inceleme neticesi olay yerinden alınan delillerden yola çıkılarak aydınlatılan bu tür olayların sonucunun, kolluk birimlerinde çalışanlarca bilinmesi sağlanmalıdır. Böylece delilden faile ulaşma prensibinin sadece bir söylem değil göz ardı edilemez bir gerçek olduğu fikrinin yaygınlaşması sağlanmış olacaktır.

Olay yeri incelemesinin ne olduğunun, bu birimde ne tür çalışmalar yapıldığının ayrıntılı ve sürekli olarak hem adli ve idari olarak üst konumda bulunan makamlara hem de halka anlatılması gerekir.

⁸⁸ Taşkın, Ahmet: A.g.m., s. 310.

⁸⁹ Karaburun, Gökhan: A.g.m., s. 115.

⁹⁰ Ceylan, Beyhan: A.g.t., s. 31.

Yalnızca adli kolluk birimlerinin değil halkın da olay yeri güvenliği ve delil konularında bilinçli olması gerektiği düşünülmelidir. Her vatandaşın, meydana gelen adli olaylarda hep dışarıdan duyan veya gören olarak kalamayabileceğini ve bir gün belki kendisinin de mağdur, tanık hatta istemeden de olsa bir olayın faili olabileceği gerçeğinin farkında olması gerekmektedir. Böylelikle kişilerin, delillerin olay yerinden ilk şekliyle nasıl ve niçin korunması gerektiği yönünde bilinçli olmaları kaçınılmazdır. Özellikle olay yeri inceleme birimlerinin basit bir hırsızlık olaylarında bile rastladığı bir konu var ki; delil ve hukukî boyutunun önemini halk tarafından ne kadar az bilindiğinin anlaşılması açısından manidardır. Evinde veya işyerinde hırsızlık veya ızrar meydana gelen mağdurların genelde ilk yaptıkları şey, etrafı temizleyip toparlayarak dağınık olan olay yerinin düzenli bir hâle getirilmesidir ki; eve gelen soruşturma veya olay yeri inceleme biriminde görevli personel, pis ve dağınık bir ortamla karşılaşsınlar. Bu kişiler için önemli olan, buralarda yapılacak bir olay yeri incelemesi sonucu elde edilecek delillerin, soruşturmacı birimleri olayın failine götürmesi değil ortamın temiz ve düzenli görünmesidir⁹¹. Keza; 15 Nisan 2004 tarihinde meydana gelen ve Sabah Gazetesi'nde çıkan bir haberde de İstanbul Beyoğlu'nda bir barda meydana gelen cinayet olayının hemen ardından barda çalışan işçilerin kanlı ortamı deterjanlı su ile temizledikleri ve eğlence yerinde hizmete devam ettikleri belirtilmiştir⁹².

506

Başarılı bir olay yeri incelemesi işleminin eş güdüm içinde hareket ve koordinasyonla sağlanabileceği ilkesinden hareketle; Cumhuriyet Başsavcılıkları, Adli Tıp Kurumu ve Adli Tıp Enstitüsü, Olay Yeri İnceleme Birimleri, Kriminal Laboratuvarlar, Barolar, Hekimler, Hemşireler, Üniversiteler, Eczacılar, Mühendisler, Psikologlar, Psikiyatristler ve alâkalı olabilecek bütün kurumlarla, kişilerle işbirliği ve dayanışma ortamı sağlanmalı ve bu ilişkinin en üst düzeye çıkartılması konusunda çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca olay yeri inceleme ekiplerinde görevli uzmanların kendi aralarında karşılıklı fikir alışverişi de yapabilecekleri geniş katımlı toplantı ve organizasyonlar belirli aralıklarla yapılmak suretiyle ülkemizin değişik bölgelerinde görev yapan personelin deneyimlerinin ve bilgilerinin tartışılması, paylaşılması ve aktarılması sağlanmalıdır. Keza; bu alanda uzman olan uluslararası organizasyonlarla işbirliğine gidilerek gelişen teknoloji takip edilmeli ayrıca suçla ve suçlularla mücadelede

⁹¹ Özkorul, İsmet: A.g.m., s. 7 - 8.; Ceylan, Beyhan: A.g.t., s. 195.

⁹² Özkorul, İsmet: A.g.m., s. 8.

etkin bir çalışma ortamı oluşturulmalı, ilgili tüm birimler arasında sıkı bir iletişim ve işbirliği kurulmalı, standardizasyon sağlanmalı, birlikte çalışma prensipleri oluşturulmalıdır.

İdeal olan; özellikle ölümlü olaylarda olay yeri inceleme ekibi ile adli tıp uzmanının olay yerine aynı anda gelmesidir. Ancak ülkemizde gerek adli tıp uzmanı sayısının yetersizliği gerek bu uzmanların birçoğunun İstanbul ve Ankara gibi büyük anakentlerde görev yapmaları nedeniyle söz konusu bu ideale ulaşmak, en azından şimdilik mümkün görülmemektedir⁹³. Olay yeri inceleme işlemleri ile ilgili en önemli husus; bu işlemleri yapan kişilerin tamamının olay yeri inceleme alanında eğitim almış uzman personel olması gerektiğidir. Bu durum, yapılan işlemlerin sağlıklı olması ve delillerin hukuka uygunluğu açısından büyük önem arz etmektedir⁹⁴.

KAYNAKÇA⁹⁵

BAYER, Metin, Olay Yeri İnceleme, Songür Yayıncılık, Ankara 2003.

BİRGEN, Nur, “*Olay Yeri İncelemesi ve Otopsinin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Açısından Değerlendirilmesi*” (Makale), Adalet Dergisi, Y. 91, S. 4, Ağustos – 2000, Adalet Bakanlığı Yayın İşleri Dairesi Başkanlığı Yayını, Ankara 2000.

CEYLAN, Beyhan, “*Ülkemizde Olay Yeri İnceleme Uygulamalarına Genel Bakış ve Mevcut Sistemin Değerlendirilmesi*” (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Fen Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul 2008.

GÜLTEKİN, Özkan, “*İddianamenin İadesi*” (Makale), THD Terazî Hukuk Dergisi, Y. 1, S. 3, Kasım – 2006, Seçkin Yayınevi, Ankara 2006. (Kıs. A.g.m.)

GÜLTEKİN, Özkan, “*İddianame Yerine Geçen Belgeler İddianamenin İadesine Konu Olabilir Mi?*” (Makale), Adalet Dergisi, Y. 101, S. 37, Mayıs – 2010, Adalet Bakanlığı Yayın İşleri Dairesi Başkanlığı Yayını, Ankara 2010. (Kıs. İddianame)

HANCI, İ. Hamit/ TUĞ, Aysin, “*Cinayet Olgularında Olay Yeri İncelemesinin Önemi*” (Makale), Manisa Barosu Dergisi, Y. 20, S. 78, 2001/3, Manisa 2001.

İNANICI, Mehmet Akif/ ÇOLAK, Başar/ ÖZASLAN, Abdi, “*Olay Yeri İncelemesi ve Adli Tıp Uzmanının Yeri*” (Makale), Türkiye Klinikleri J Foren Med 2004 – 2, Adli Tıp Dergisi, Y. 2004, C. 1, S. 2, İstanbul 2004.

⁹³ Hancı, İ. Hamit/Tuğ, Aysin: A.g.m., s. 29.

⁹⁴ Ceylan, Beyhan: A.g.t., s. 29.

⁹⁵ Kaynakçada aynı yazarın birden fazla eserine yapılan atıflarda kullanılan kısaltmalar, ilgili eserin yanında parantez içerisinde belirtilmiştir.

KARABURUN, Gökhan, “*Adli Tıp Açısından AİHM Kararları ve İç Hukukumuz Çerçevesinde Olay Yeri İncelemesi ve Otopsi*” (Makale), Adalet Dergisi, Y. 92, S. 8, Temmuz – 2001, Adalet Bakanlığı Yayın İşleri Dairesi Başkanlığı Yayını, Ankara 2001.

KAYGISIZ, Mustafa, Kriminoloji – Suç Yeri ve Delil Güvenliği, Adalet Yayınevi, Ankara 2010.

KUNCAN, Bedri, “*Üç Boyutlu Ayakkabı İzlerinin Olay Yerinden Elde Edilmesinde ve İncelenmesinde Kullanılan Teknik ve Yöntemler*” (Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Adli Tıp Anabilim Dalı, Adana 2006.

ÖZKORUL, İsmet, “*Kriminalistik*” (Makale), Çisenti, S. 1, Rize 2008.

ÖZTÜRK, Bahri, “*Yeni CMK’da Savcı – Kolluk İlişkileri ve 2007 PVSK Değişiklikleri*” (Makale), ozturkb@deu.edu.tr.

ÖZTÜRK, Cemal, “*Delillerde Farklı Bir Sınıflandırma Anlayışı*” (Makale), THD Terazî Hukuk Dergisi, Y. 1, S. 2, Ekim – 2006, Seçkin Yayınevi, Ankara 2006.

SAY, Kubilay, “*Bilişim Suçlarında Elde Edilen Delillerin Olay Yerinden Toplanması ve Laboratuvarında İncelenmesi*” (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Disiplinlerarası Adli Tıp Anabilim Dalı, Ankara 2006.

508

TAŞKIN, Ahmet, “*Tutuklamanın Psiko-Sosyolojik Boyutu*”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y. 1, S. 2, Temmuz – 2010, Ankara 2010.

YETİM, Servet, “*Adli Bilişim ve Canlı Bilişim Sistemlerinde Dijital Delil Araştırma Yöntemleri*” (Makale), THD Terazî Hukuk Dergisi, Y. 2, S. 11, Temmuz – 2007, Seçkin Yayınevi, Ankara 2007.